

Savunma Teknolojileri Kongresinin Düşündürdükleri

Aytekin Ziyilan

Ulusal Strateji, Ocak 2003

Kara Harp Okulu ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinin işbirliğiyle 24-25 Ekim 2002 tarihinde Ankara'da ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezinde 1. "Savunma Teknolojileri Kongresi" gerçekleştirildi. Açılış oturumundan sonra iki gün içinde 8 paralel oturumda savunma teknolojileri bildirileri sunuldu ve iki ayrı panelde de "Türk Savunma Sanayiinde Ar-Ge'nin yeri" ve "Savunma Bilimleri ve Teknolojilerinde Yönetim ve Eğitim İhtiyaçları" tartışıldı. Sunulan bildirilerde Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü ile Orta Doğu Teknik Üniversitesinin son derece içten, özverili ve etkin işbirliği bütün çıplaklığıyla gözler önüne serildi ve Türkiye'de savunma amaçlı teknoloji üretimi konusunda yapılmakta olan çalışmaları dinlemek her Türk insanı için son derece kıvanç verici bir duyguydu.

Aynı şekilde, İstanbul'da özgün teknoloji üretimi konusunda çalışan ve çalışmış olan değerli insanların, Teknorama grubu adı altında tamamen gönüllü olarak bir araya gelmeleri ve ülkemizin bilim, teknoloji yeteneğinin yükseltilmesi konusunda sürekli bir arayış içinde olmaları, aralarında tartışmaları, paneller düzenlemeleri çok sevindirici.

Bütün bu yapılanlar, yazılan fakat uygulanmayan "Türk Bilim Teknoloji Politikaları", uygulanmayan Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu kararları nedeniyle bir türlü istenen hızda gelişemeyen Türk sanayiinin gelişme yolunun bu şekilde açılacağına sanki birer işareti.

Teknoloji çok önemli. Sınai üretimin teknoloji geliştirme (tasarım), üretim, pazarlama ve satış sonrası hizmetlerden oluşan dört bölümlü değer zinciri içinde en fazla kâr sağlayan bölümler; tasarım ve satış sonrası hizmetlerdir. Onun için günümüzün küreselleşen dünyasında hemen bütün büyük sanayi şirketleri artık sadece **yeni teknolojiler geliştirmekte**; üretimi; üretim girdilerinin göreceli olarak ucuz olduğu ülkelere kaydırmakta bir sakınca görmemektedirler.

Teknoloji sahipleri teknolojik bilgilerini zaman içinde her türlü hırsızlığa, izinsiz kullanımlara karşı fikri mülkiyet hakları, lisans ve ortaklık anlaşmaları vb. ile güvenceye almışlardır. Teknoloji sahipleri bir yandan üretim sürecinin en fazla kar sağlayan şirketleri olurken, diğer yandan da tüm üretim sürecinin hakimi olmaktadırlar. Üretim yerinin saptanması, kârın paylaşımı, üretim girdilerinin tedariki, yurtdışı pazarların paylaşılması vb. hususlarda son söz hep teknoloji sahiplerininindir.

Teknoloji, savunma sistemleri için çok daha önemlidir. Günümüzün yazılım kontrolünde çalışan savunma sistemlerinde yabancılardan satın alınacak sistemlere güvenilmesi mümkün değildir. Bu sistemlerin idamesinde dışa bağımlılık kaçınılmazdır. Oysa bir ülkenin ulusal savunma yeteneği güçlü bir savunma sanayiine son derece bağımlıdır ve ileri teknolojiler içeren savunma sanayiinin güçlü olabilmesi için de ülkelerin ulusal teknolojik düzeyinin yükseltilmesi gereklidir.⁽¹⁾

Teknoloji bu kadar önemli ise Devletlerin onun ulusal olarak geliştirilmesini desteklemeleri gerekmez mi? Gerekir ve zaten sanayileşmiş bütün ülkelerde bu böyle olmaktadır. Devletler doğrudan finanse ettikleri Ar-Ge kuruluşları yanında, özgün teknoloji üreterek üretim yapan özel sanayi şirketlerini de kamu alımlarında bir ayrıcalık tanıyarak desteklemektedirler. Bir ülkede ulusal teknoloji geliştirilmesinin desteklenmesi için kullanılabilir en etkin araç da kamu tedarik yasalarının kullanılmasıdır. Sanayileşmiş bütün ülkeler böyle yapmaktadır. Bizde ise Devletin bu desteği çok eksiktir.

Yürürlükteki 2886 sayılı Devlet İhale Yasamızın ulusal teknolojinin geliştirilmesini destekleyebilecek tek maddesi olan 28/4 maddesi, bugüne kadar uygulanamamıştır. ⁽²⁾ Bu madde şöyledir. “Uygun bedelin tespitinde **milli** firmalara Bakanlar Kurulu’nca belirlenen oranda bir avantaj sağlanır”. DPT’nin Türkiye AT Mevzuatı Uyumu Sürekli İhtisas Komisyonu, Kamu İhaleleri Alt Komisyonu, AB’yi oluşturan ülkelerin mevzuatında benzer hükümlerin varlığından hareketle bu maddenin uygulanmasını önermektedir. Komisyona göre AB ile imzalanan Gümrük Birliği anlaşması, **Milli** firmaları yabancı firmalar karşısında ulusal ekonomi bakımından koruyan tek madde olan 28/4 maddesinin uygulanmasına engel değildir. DPT’nin Kamu İhaleleri Alt Komisyon Raporu “bu madde hükmünün sadece Avrupa Topluluğuna mensup yabancı firmaları değil, genelde tüm yabancı firmaları hedef almış bir ulusal korumacılık hükmü olduğundan ve benzer koruma hükmünün Avrupa Topluluğu mevzuatının kendisinde bile var olduğu gerçeğinden hareketle, yasamızda mevcut bu hükmün değiştirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır” demektedir. Komisyon bu hükmün, Türkiye’nin Topluluğa tam üyelik halinde değiştirilmesinin söz konusu olabileceğini belirtmektedir. ⁽²⁾

Komisyonun böyle belirtmesine karşın Türk bürokrasisinde egemen olan görüş ülkemizde kurulu bulunan şirketlerin Türk Ticaret ve Yabancı Sermayeyi Teşvik yasaları uyarınca milli, yabancı ortaklı diye ayırlamayacağı şeklindedir. Bu maddenin bugüne kadar uygulanmayı nedenlerinden biri de herhalde bürokrasimizin ülkemizde bulunan milli, yabancı ortaklı ve yabancı şirketler arasında bir ayırım yapmak istememesi ve “yerli firmalar” diyerek hepsini aynı düzeyde tutmak istemesidir.

Yılbaşında yürürlüğe girecek olan 4734 sayılı yeni Kamu İhale Kanununun 63. maddesi ihalelerde yerli malı sunan yerli isteklilere %15 gibi önemli bir avantaj sağlamasına karşın maddenin bu şekliyle ulusal teknoloji yeteneğimizi desteklemesi mümkün değildir. Yerli üretimin desteklenmesi elbette çok iyidir ve yerindedir ama, **ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir olabilmesi için, bir Kamu İhale Kanununun ülkesinin “teknoloji yeteneğinin” yükseltilmesini desteklemesi daha önemlidir** ve bütün sanayileşmiş Batı ülkelerinde ve Japonya’da yapılan budur. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun ülkemizin ulusal teknoloji yeteneğinin yükseltilmesini desteklemesi için kanunun 63. maddesine şöyle bir ekleme yapılması yeterlidir. “.....Kurum tarafından yerli malı olarak belirlenen malları teklif eden yerli istekliler lehine %15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanır, **yerli malının ulusal teknoloji ile üretilmiş olması halinde avantajın miktarı %25’dir**”. Böyle bir eklemenin yapılması, ulusal **teknoloji geliştirilmesinin** desteklenmesi olacağından, uluslararası serbest ticaret ve rekabet kurallarına da aykırı değildir.

63. maddeye bu ekleme yapılmadığı takdirde, GSMH’mızın %12’sini teşkil eden ve yıllık 20 milyar dolar dolayında bulunan kamu alımlarında Türkiye, bu büyük çaptaki harcamasına karşın ulusal teknoloji yeteneğini yükseltmediği gibi, yabancı ülkelerin teknoloji yeteneklerinin yükseltilmesini desteklemiş olur. Örneğin, 20 milyar dolarlık kamu alımlarının %10’unun Ar-Ge harcamaları olduğu kabul edilse, bu 2 milyar dolar eder. Bunun anlamı; Türkiye’de bulunan yerli şirketlerin %90’ı yabancı teknolojiyle üretim yaptıklarından, ürün fiyatlarının içinde bulunan yıllık 2 milyar dolarlık Ar-Ge masraflarının %90’ının yabancı ülke/firmalarına gideceğidir. .

Özetlemek gerekirse; Türkiye’nin özgün teknoloji üretmeye hevesli ve eğitimli bir genç nüfusu vardır. Bu gençlerin desteklenmesi Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınması için tek yoldur. Bilgi çağında teknoloji üretmeyen toplumlar bağımlı statüsünde olacaktır. Küreselleşmenin ulusal firmaların devletçe desteklenmesini engelleyeceğini ileri sürmek doğru değildir. Yukarıda değinildiği gibi AB mevzuatında da birlik üyelerini yabancı rekabetinden koruyan hükümler vardır ve DPT kamu İhaleleri Alt Komisyonu “milli

firmalara” avantaj sağlayan 2886 sayılı yasanın 28/4 maddesinin değiştirilmemesi görüñündedir. Ayrıca bu makale ile önerilen; ulusal firmaların değil “ulusal teknoloji” yeteneğinin geliştirilmesinin desteklenmesidir. Ulusal teknoloji geliştirilmesinin desteklenmesi ise küreselleşme kurallarına aykırı değildir.

Kaynakça :

- 1- TÜBİTAK BTP 95/02, **Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi**, s.25
- 2- DPT Türkiye - AT Mevzuatı Uyumlu Sürekli İhtisas Komisyonu, Kamu İhaleleri Alt Komisyonu Raporu